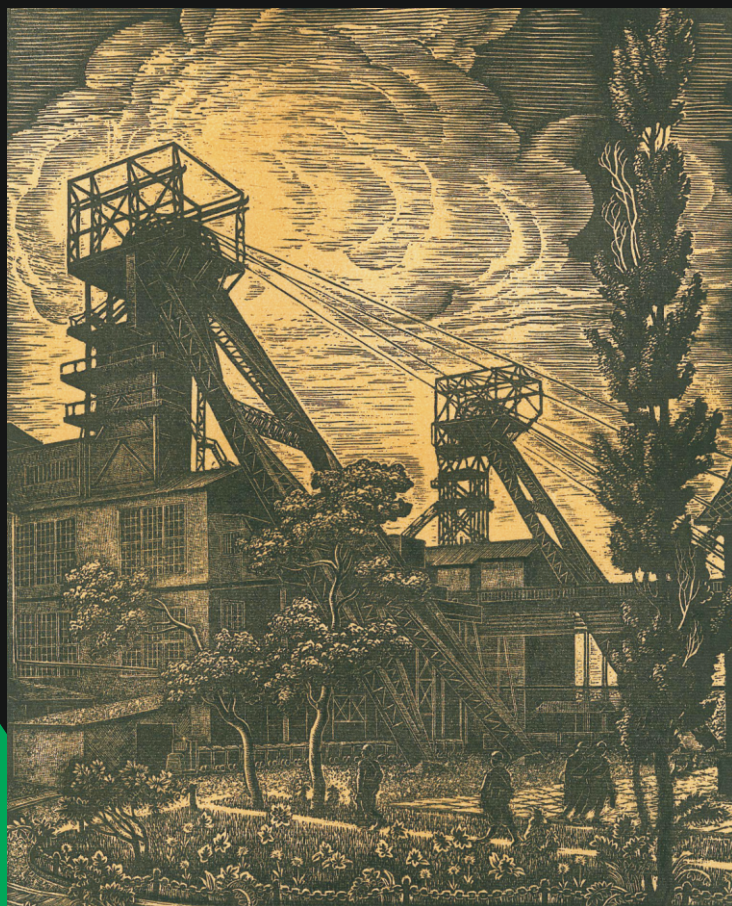

Bogusław Szyguła

KNURÓW

miasto na węglu wyrosłe

Trzy spacerory po mieście

KNURÓW
zawsze po drodze

Bogusław Szyguła

Knurów – miasto na węglu wyrosłe – trzy spaceru po mieście

Skład komputerowy - Grzegorz Szyguła

Współpraca: Ewa Granieczny, Magdalena Matuszek

Projekt okładki: Magdalena Matuszek

Na okładce drzeworyt Pawła Stellera przedstawiający szyby
Piotr i Paweł knurowskiej kopalni.

W przewodniku zamieszczono zdjęcia ze zbiorów Izby Tradycji,
Urzędu Miasta Knurów oraz zdjęcia Krzysztofa Gołucha, Stefana
Rusinowskiego, Tadeusza Puchałki oraz Grzegorza Szyguły.

W przewodniku wykorzystano obrazy A. Kubicy i Z. Parzniewskiego
oraz grafiki z Zeszytów Knurowskich.

Wydawca:

Stowarzyszenie Inżynierów i Techników Górnictwa

Koło Zakładowe „Kopalni Knurów- Szczygłowice” Ruch Knurów
oraz Izba Tradycji Górniczej KWK „Knurów-Szczygłowice”

Ul. Dworcowa 3a, 44-190 Knurów

Wydanie pierwsze 2013

Wydanie drugie poprawione i uzupełnione 2016

Wszelkie prawa zastrzeżone.

*Zabronione jest kopiowanie, przetwarzanie i rozpowszechnianie
w jakimkolwiek celu oraz postaci bez pisemnej zgody autora.*

„Historia jest nauczycielka życia” - ta stara sentencja zawiera szczególną mądrość. Bliższe poznanie historii swej miejscowości, jej skarbów i pamiątek wzbogaca nasza osobowość, sprawia że możemy być dumni z dokonań naszych ojców i pragniemy – przynajmniej im dorównać.

„Prawdziwie się widzi kiedy się wie”, dlatego przypominamy te niezwykle historie, szczególne miejsca, by ocalić od zapomnienia duchowe i materialne dziedzictwo naszych ojców.

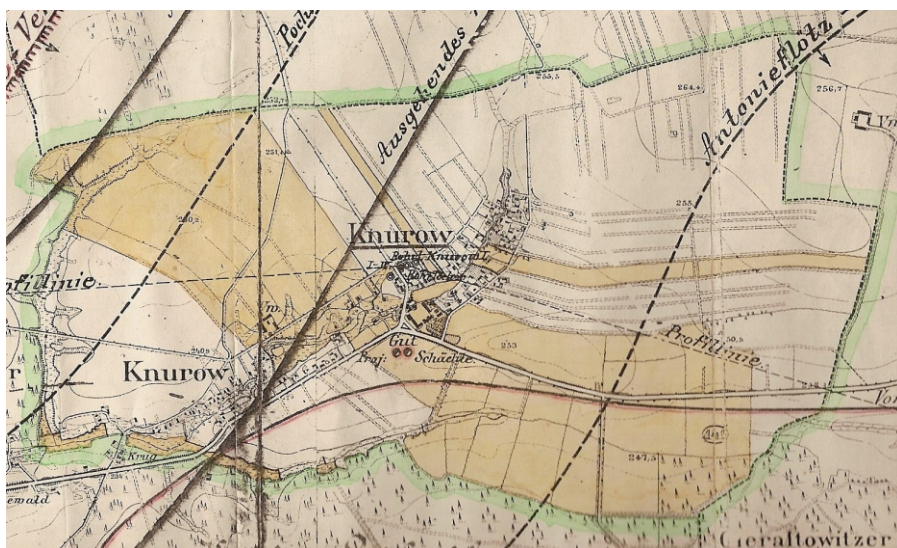
„Człowiek, który nie wie skąd pochodzi, nie wie dokąd iść” dlatego serdecznie dziękuję za chęć poznania naszego kulturowego dziedzictwa. Niech będzie ono drogowskazem dla naszego pozytywnego działania dla dobra wspólnego. Bliższe poznanie historii swojej miejscowości, jej skarbów, pamiątek wzbogaca naszą osobowość, sprawia że jesteśmy dumni z dokonań naszych ojców.

Tą publikacją chcemy przybliżyć ciekawą historię, zabytki Knurowa, byśmy poznali i zapamiętali z jakiego pnia wyrastamy.

Knurów – miasto na węglu wyrosłe

Knurów położony jest na Górnym Śląsku w dolinie rzeki Bierawski, swą historią sięga XIII wieku. Wieś Knurów leżała po obu stronach potoku, ciągnącego się na długości 4 kilometrów od wschodu na zachód i był to obszar gminny, prywatnych właścicieli. Prostopadle do obszaru gminnego znajdował się obszar dworski, należący do dziedzica Knuruwa. Ten podział istniał do 1924 roku, knurowski dwór o powierzchni 376 ha zakupił w 1903 roku Skarb Państwa dla potrzeb budowy kopalni. Na obszarze dworskim jak widać na mapce wybudowana została kopalnia, osiedla robotnicze, ale i szpital, szkoły, kościół, urząd gminy, a po wojnie fińskie domki i osiedle 1000-lecia.

Na przestrzeni wieków losy Knuruwa toczyły się podobnie jak wszystkich miejscowości pogranicza. Dlatego przenikają tutaj wpływy kultury morawskiej, czeskiej, polskiej i niemieckiej, nawzajem się ubogacając. Wiedza o przeszłości własnego regionu i miasta to ważny element oświaty i kultury.

Ziemia śląska na której leży Knurów już w 1150 lat temu była chrystianizowana, kiedy to na Śląsk przybyli z Państwa Wielkomorawskiego uczniowie św. Cyryla i Metodego.

Wskazuje na to legenda o poselstwie św. Metodego do „księcia siedzącego nad Wisłą” oraz dwuramienny krzyż grecki umieszczany na starych modrzewiowych kościołach (także na naszym zabytkowym knurowskim kościele).

Pierwsze wzmianki o Knurowie pochodzą z 1305 roku. Wtedy Knurów przynależał do Górnego Śląska. W wyniku podziałów dzielnicowych powstawały coraz mniejsze księstwa (toszeckie, kozielskie, bytomskie), ale Knurów zawsze związany był z ziemią gliwicką. W XIV wieku książę Kazimierz był pierwszym księciem śląskim, który uznał swe księstwo za dziedziczne lenno króla czeskiego. W 1457 roku książę Jan Cieszyński podpisał dokument, w którym zrzekł się ziemi oświęcimskiej na rzecz króla polskiego i tak część ziemi krakowskiej wróciła pod berło polskie. Po wygaśnięciu w 1532 r. rodu piastowskiego cesarz Ferdynand Habsburg, jako następca Jagiellończyków w Czechach zagarnął cały Śląsk. W 1644 roku zastawił cesarz cały Górny Śląsk królowi polskiemu Władysławowi IV. Król Jan Sobieski przemierzał te ziemie w 1683 roku idąc na osiecz Wiedniowi. Po wielkim zwycięstwie, gdy Polska była w trudnym położeniu, cesarz austriacki w „nagrodę” odebrał Górny Śląsk z dzierżawy polskiej. Po wojnie prusko-austriackiej w 1742 roku cały Śląsk przeszedł pod panowanie pruskie i wtedy rozpoczęła się bezwzględna germanizacja. Mimo tego Ślązacy pozostali przy wierze i mowie ojców. Lud śląski nie wytrzymał „walki kulturalnej”, przystąpił do powstań śląskich w wyniku których Górny Śląsk został ponownie podzielony.

Przez 600 lat mieszkańcy Knurowa zajmowali się rolnictwem, szczególnie hodowlą świń, bo wieś była otoczona lasami dębowymi, a zołędzie stanowiły ich główne pożywienie.

Zasadnicze zmiany przyniósł koniec XIX wieku. Bogate złoża węgla sprawiły, że w Knurowie rozwinął się przemysł wydobywczy. Z małej wioski przekształcił się w duże miasto – „Miasto na węglu wyrosło”. Na obszarze dworskim przejętym przez kopalnię powstały kolonie robotnicze i urzędnicze, a po drugiej wojnie wybudowano nowoczesne osiedla.

Usamodzielnienia parafii knurowskiej - parafia na węglu wyrosła

Prawdopodobnie w okresie wojny 30-letniej (1618-1648r.) parafia knurowska utraciła samodzielność, podobnie jak wiele innych parafii na Śląsku i przyłączona została do Gierałtowic. Na skutek zubożenia ludności, wieś nie była już w stanie utrzymywać własnego proboszcza.

Władze pruskie zezwoliły od października 1910r. na wykorzystanie cechowni kopalnianej do celów liturgicznych. Budynek cechowni był obszerny, zbudowany „dla ruchu kopalnianego z załogą pięciu tysięcy ludzi”. Oddano go do użytku w październiku 1908 r., w tym samy roku zaczęły się tam odbywać niedzielne Msze Święte przeznaczone początkowo dla pracujących na kopalni górników. Z czasem umożliwiono uczestniczenie w nich także innym mieszkańcom Knuruwa.

Sala cechowni była do nabożeństw specjalnie przygotowywana. Ważnym elementem jej wystroju stał się ołtarzyk z wielobarwną mozaiką, poświęcony 4 grudnia 1908 roku. Mozaika przedstawia świętą Barbarę na tle zabudowań knurowskiej kopalni, a wykonała ją znana niemiecka firma Johann Odorico z Berlina, założona przez rodzinę włoskich artystów⁶. Mozaikowy obraz ma wymiary 230 x 130 cm.

Dekret Kurii z maja 1915 roku „wyłączył gminę Knurów z obszarem dworskim ze związku parafialnego Gierałtowskiego i stworzył z niej samodzielną gminę parafialną za zgodą rządu pruskiego. Dokument erekcyjny został ogłoszony w dzienniku urzędowym rejencji Opolskiej z roku 1915. Ksiądz Robota odwołał się do Stolicy Apostolskiej. Sprawa trafiła do rozpatrzenia rzymskiej Kongregacji Concilii, która 20 stycznia 1916 r. odrzuciła „rekurs” księdza Roboty.

Po zakończeniu procesu w instancjach kościelnych, arcybiskup wrocławski Adolf Bertram wydał 7 lutego 1916 r. dekret powołujący na proboszcza odrodzonej parafii knurowskiej księdza Jana Gładischa. Nowy, samodzielny duszpasterz knurowski został wprowadzony w swoje obowiązki 29 lutego 1916r. Ks. Gładisch, nie mając własnej plebanii zamieszkał najpierw w szkole, a później w przydzielonym przez kopalnię mieszkaniu urzędniczym blisko poczty. Niedzielne Msze Święte odprawiane były w kopalnianej cechowni. Stopniowo organizował życie religijne knurowskiej parafii.

W 1922 roku nastąpił podział Górnego Śląska, w wyniku którego Knurów stał się miejscowością graniczną.

Na pamiątkę przejścia kopalni przez Polskę, w obecności Wojciecha Korfanteo nadano szybom kopalnianym imiona Piotr Paweł. W okresie międzywojennym uroczyscie obchodzono Święto Patronów Kopalni (na okładce kopia drzeworytu przedstawiająca knurowskie szyby Piotr i Paweł).

25 lat temu uroczyscie powrócono do obchodów Święta Patronów. Podczas uroczystości które odbyły się 29 czerwca 1991 roku abp Damian Zimoń poświęcił kolejny III szyb, nadając mu imię Jan.

W 2011 roku zlikwidowano szyb Piotr Kopalni Knurów i od tego czasu kopalnia jest w opiece czworga patronów. św. Barbary, Św. Pawła, św. Piotra i św. Jana Pawła II.

Prawa miejskie Knurów uzyskał w 1951 roku. Wówczas przyłączone do niego zostały dwie „ptasie dzielnice” - Szczygłowice i Krywałd (Krahenwald to w tłumaczeniu Sowi Las).

W 1961 roku oddano do użytku „Kopalnię Szczygłowice”, która w 2010 roku została połączona z kopalnią Knurów tworząc zakład dwuruchowy Kopalnię Węgla Kamiennego „Knurów – Szczygłowice”.

Najstarsze nasze zabytki, sześćsetletnie rzeźby Pięknęj Madonny z Knuruwa pochodzącą 1420 roku i Anny Samotrzeciej z Knuruwa z ok. 1400 roku, są głównymi ikonami Galerii Sztuki Sakralnej Muzeum Śląskiego w Katowicach (podobnie jak w okresie międzywojennym).

Natomiast liczący cztery wieki, drewniany kościółek św. Wawrzyńca z Knuruwa z 1599 r., został przeniesiony w 1935 roku do Chorzowa na Górę Wyzwolenia.

W Knurowie pozostał 150 – letni zamek (już bez wieży, w którego piwnicach mieści się Izba Tradycji) i kapliczka św. Barbary z 1897 roku w Krywałdzie. Mamy również piękną stuletnią mozaikę św. Barbary, która znajduje się w cechowni kopalni i kapliczkę św. Jana Nepomucena (przy skrzyżowaniu ul. Ks. A. Koziółka z ul. Dworcową). Wzdłuż ul. Dworcowej na początku XX w. wybudowane zostały przez Kopalnię familoki i beamcioki. Były to mieszkania z przydomowymi ogródkami przeznaczone dla górników i urzędników Kopalni. Serdecznie zapraszamy na trzy wycieczki, spaceru po Knurowie.

Spacer pierwszy po starym Knurowie

Wieś Knurów położona była po obu stronach potoku. Dzisiejsza ulica Kozielka była główną jej arterią. Przy niej był zamek, kościół, szkoła, restauracja, apteka, sklepy, klasztor, młyny wodne i łączyła Knurów z „wielkim” światem, dzisiejszym Bojkowem w którym była poczta i połączenie z Gliwicami.

Poniżej mapka z lat 20 XX wieku, na której pokazane są obiekty które chcemy bliżej poznać.

1. ZAMEK

Do 1924 roku Knurów dzielił się na obszar gminny i obszar dworski. Zabudowania gminne znajdowały się nad rzeką wzdłuż dzisiejszych ulic Koziełka, Wolności, Wilsona i Niepodległości. Na obszarze dworskim wybudowana została kopalnia, kolonie robotnicze i urzędnicze, szpital, dyrekcja kopalni. Jedyne zachowanym budynkiem po dworze został zamek (zabudowania dworskie zostały wyburzone). Zamek miał wieżę zamkową, stał nad stawem zamkowym i otoczony był pięknym ogrodem botanicznym bogatym w lipy (te z czasów Jana III Sobieskiego), dęby i kasztany (do dzisiaj mówimy, że jadalne kasztany są Placu Pigal i przy zamku w Knurowie).

Teraz zamek jest bez wieży i nie ma stawu zamkowego. Bajka o wawelskim smoku mówi że to on „wypioł cołko woda ze stawu i rozwalił naplompanym basem zamkowo wieża”. A wieża zamkowa dodałaby budynkowi urody.

2. STARY KOŚCİÓŁ Z CMENTARZEM

W Knurowie nad brzegiem stawu zamkowego był zamek, hotel Lorenca a otoczony lipami i przykościelnym cmentarzem stał drewniany kościółek św. Wawrzyńca wybudowany w 1599 roku. Przez prawie 350 lat był kościołem parafialnym mieszkańców Knuruwa i Krywałdu. W 1936 roku drewnianą świątynię przeniesiono do Chorzowa.

Cenne zabytki z tego kościółka – monstrancja z 1759 roku i kopia Pięknej Madonny z Knuruwa z 1420 roku znalazły schronienie w najstarszej i najmniejszej świątyni w Krywałdzie (patrz str. 34 i 35).

Zadbano, by nasza najstarsza nekropolia która otaczała kościółek wciąż żyła. Wytyczono miejsce na którym znajdował się kościółek, a w murze zachowano epitafia i na specjalnej tablicy wypisano nazwiska pochowanych tu osób. W ogrodzeniu cmentarza wmurowana jest również tablica upamiętniająca wywiezionych Górnolężaków w 1945 roku do ZSRR.

3. SZKOŁA Z 1810 ROKU

W roku 1810/1811 wybudowano nową szkołę. Blisko kościoła i cmentarza na gruncie organistowskim obok pola plebańskiego. Pod jedną strzechą była izba szkolna, mieszkanie nauczyciela i obora. "Przez jedną sień przechodziła dziatwa szkolna, rodzina nauczyciela i - krowy i świnie" (ks. A. Kozielek - „Knurów Krywałd” str. 118).

Do roku 1999 mieściły się tu klasy dla najmłodszych Szkoły Podstawowej nr 1. W latach 1997 – 1999 budynek przeszedł gruntowny remont połączony z rozbudową, powstała mała sala gimnastyczna, a od 1.09.1999 r., powstało w nim Miejskie Gimnazjum nr 1. W roku 2006 szkoła przyjęła imię Jana Pawła II, a jego słowa: „Wymagajcie od siebie, nawet gdyby inni od was nie wymagali” wyznaczyły kierunek pracy szkoły

Gimnazjum łączy szacunek do tradycji oraz postaw patriotycznych z nowoczesnym i nowatorskim nauczaniem. Podejmuje współpracę międzynarodową ze szkołami krajów Unii Europejskiej. Rozwija talenty i zainteresowania naukowe oraz artystyczne.

4. APTEKA PROSKIEGO – ŚW. BARBARY

W 1912 roku wybudowano w Knurowie pierwszą aptekę w której na parterze mieszkał właściciel, kierownik apteki, na piętrze lekarze (również Naczelnik Gminy Mrozek), a na poddaszu gospodarz. W roku 1975 pomieszczenia mieszkalne zaadaptowano na gabinety lekarskie.

Przeprowadzając remont zachowano oryginalny kształt budynku, pokrycie dachu, w oknach szpros, nawet pozostało owalne bogato zdobione okno pomieszczenia w którym mieszkał na poddaszu gospodarz, który jak podaje bajka przepędził „diabła, co w aptyce straszył”.

5. SZKOŁA Z 1910 ROKU

Miejska Szkoła Podstawowa nr 1 im. Powstańców Śląskich w Knurowie wybudowana została w latach 1909 -1910 dla dzieci górników zamieszkałych w nowopowstałych koloniach górniczych. Składała się z sal lekcyjnych oraz mieszkań dla nauczycieli i tercjana.

W czerwcu 1971r. szkoła otrzymała sztandar i imię Powstańców Śląskich. W 1979r. powstała Izba Pamięci Narodowej poświęcona bohaterom powstań śląskich.

W 1984 – wybudowano salę gimnastycznej, a 2004 – skrzydła mieszkalne zaadaptowano dla uczniów klas najmłodszych.

Jako najstarsza szkoła podstawowa w Knurowie ma swoje tradycje i stara się je pielęgnować. Uczniowie poznają historię Powstań Śląskich oraz piękno ziemi śląskiej. Dzieci prezentują swoje umiejętności posługiwania się mową regionalną w Konkursie Gwary Śląskiej.

Wychowankowie szkoły pamiętają również o swoich patronach, składając kwiaty pod pomnikiem Powstańców Śląskich.

6. KOLONIE ROBOTNICZE

Autorem koncepcji urbanistycznej knurowskiej kolonii jest Karl Henrici – jeden z najwybitniejszych urbanistów przełomu XIX i XX stulecia, profesor Politechniki w Akwizgranie. Henrici zaproponował koncepcję „miasta ogrodu” dopasowując nową zabudowę do stylu istniejących budynków, zapewniając mieszkańcom zieleń przy każdym domu. Kolonie robotnicze przeznaczone były dla mieszkańców przybyłych z terenów wiejskich. Przy domach były ogródki oraz chlewiki, dające mieszkańcom namiastkę natury w cieniu kopalni.

W skład koncepcji architektonicznej wchodziły nie tylko cztery kolonie robotnicze i dwie urzędnicze, ale również infrastruktura towarzysząca: szkoła, apteka, pralnia, konsumy, poczta, kościół, Lecznica Spółki Brackiej, ochronka i dworzec. Poniżej kolonia IV w budowie, rok 1920.

Knurowskie kolonie można nazwać pomnikiem myśli urbanistycznej początku XX wieku, dlatego warto pielęgnować i zachować ich unikatowy charakter.

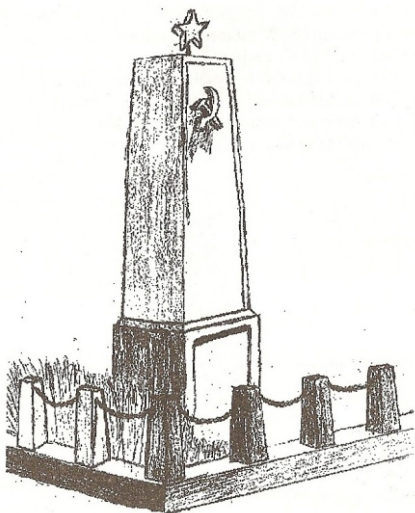
7. POMNIK POWSTAŃCÓW ŚLĄSKICH

Choć zginęli ponad dziewięćdziesiąt lat temu, pamięć o nich trwa. W czasie III Powstania Śląskiego zginęło dwóch harcerzy Paweł Hora i Florian Henel. Obaj mieli po 21 lat. Dla uczczenia bohaterskiej śmierci knurowskich powstańców powstał pomnik.

Z inicjatywy Walentego Rakoniewskiego wzniesli go z kamienia polnego sami powstańcy. W 1939 roku na rozkaz Niemców został przez nich rozebrany. W czasie wojny na tym miejscu stał pomnik niemiecki, a po wojnie wzniesiono tam pomnik „Wyzwoliciele – Armii Czerwonej”.

Pomnik z 1923 roku

Pomnik z 1945 roku

Wykorzystując okres stanu wojennego (1982) zaproponowano budowę nowego pomnika czerwonoarmistów w innym miejscu. Na starym miejscu wzniesiono replikę przedwojennego powstańczego pomnika z tablicami upamiętniającymi poległych powstańców w latach 1939-45 (Antoniego Słoniny, Feliksa i Ryszarda Michalskich, Hermana Grzesioka, Teodora Szydlowskiego i Walentego Rakoniewskiego).

Tak historia kołem się toczy i mamy dzisiaj pomnik, tam gdzie znajdują się jego korzenie.

8. KAPLICZKA ŚW. JANA NEPOMUCENA

Na skrzyżowaniu ulicy Dworcowej i A. Kozielka w 1919 roku umieszczono kapliczkę z figurą św. Jana Nepomucena ufundowaną przez Franciszkę Szulc z domu Kozielska. Wykonał ją rzeźbiarz Baumeister z Wrocławia. Sama figura wykonana z kamienia bolesławskiego umieszczona została w kapliczce wykonanej z żelazobetonu, który po latach uległ korozji.

Co roku przed Bożym Ciałem odnowiono kaplicę pokrywając ją nową warstwą farby olejnej. Dopiero kilka lat temu figura naszego „Jonka” przybrała należyty jej blask. Misternie wykonany płaszcz hermalinowy i komża świętego cieszą oko mieszkańców Knurowa i wszystkich przejeżdżających.

Spacer drugi po górniczym Knurowie

Spacer zaczynamy od starego zamku, zaadaptowanego na mieszkanie dyrektora kopalni. W podziemiach zamku mieści się teraz Izba Tradycji Górniczej. Przy głównej drodze jest budynek dyrekcji. W parku przed dyrekcją jest pomnik upamiętniający tragicznie zmarłych w wypadkach górników, przy ulicy Niepodległości, za rondem Jana Pawła II warto zobaczyć Kościół pw. Św. Cyryla i Metodego, tymczasowy kościół z 1926, Lecznicę Spółki Brackiej, Ratusz, budynek knurowskiej cegielni, oraz kamienicę starego Knuruwa.

Spacer proponujemy zakończyć, przechodząc ulica Szpitalną, przy wyjątkowej szkole wybudowanej w 1930 r.

1. IZBA TRADYCJI GÓRNICZEJ

W częściowo zaadaptowanym zamku po byłym właścicielu majątku dworskiego, zamieszkał, w 1904 roku, dyrektor kopalni Otto von Velsen, który pełnił jednocześnie funkcje przewodniczącego obszaru dworskiego. W 1911 roku zamek został gruntownie przebudowany. Funkcje mieszkalne, był zamek, pełnił do lat 70 XX wieku, kiedy to został przeznaczony na Klub NOT i Aktywisty BHP.

Przez parę lat w budynku znajdowały się pomieszczenia biurowe, a od 1996 roku w budynku dawnego zamku powstała, z inicjatywy Koła Zakładowego SITG, - IZBA TRADYCJI KWK „KNUROW”, zaliczona do Atrakcji Turystycznych Powiatu Gliwickiego, a nazywana Knurowskim Muzeum. Izbę odwiedzili już turyści ze wszystkich kontynentów (z wyjątkiem Antarktydy).

Izbę odwiedzili również uczestnicy Światowych Dni Młodzieży, przebywający w Knurowie. Najbardziej cieszą nas jednak odwiedziny dzieci i młodzieży, którzy zwiedzając Izbę, poznają historię swego miasta. Zapraszamy i Ciebie!

Możesz zobaczyć chodniki górnicze w obudowie drewnianej i stalowej, unikatowe dokumenty, sprzęt górniczy, ratowniczy, sztandary. Dwie sale poświęcone są miastu na węglu wyrosłemu, gdzie prezentowany jest wystrój mieszkania i hobby górników z początku XX wieku.

Dzięki międzynarodowej współpracy z Muzeum Ziemi Górnośląskiej w Ratingen, przez pół roku najcenniejsze eksponaty Izby Tradycji o tematyce górniczej na wystawie w Muzeum Ziemi Górnośląskiej, podziwili w 2011 roku mieszkańcy Nadrenii – Westfalii.

2. DYREKCJA KOPALNI KNURÓW

Decyzja o budowie budynku dyrekcji zapadła w 1910 roku. Miejsce pod budynek wyznaczono we wschodniej części zabudowań dworskich przy ul. Dworcowej. Część budynków gospodarczych rozebrano, przenosząc gospodarstwo dworskie do dawnych zabudowań folwarku, przy torze kolejowym do Pola Zachód, które rozbudowano (dzisiaj przy ul. Wilsona mieszczą się tam firmy ALBUD i Zakład Betoniarski S i G). Kopalnia nie tylko fedrowała ale i prowadziła gospodarstwo rolne na polach obszaru dworskiego. Przejęła między innymi inwentarz żywy, na który składało się 200 krów, 2 buhaje, 6 wołów i 28 koni.

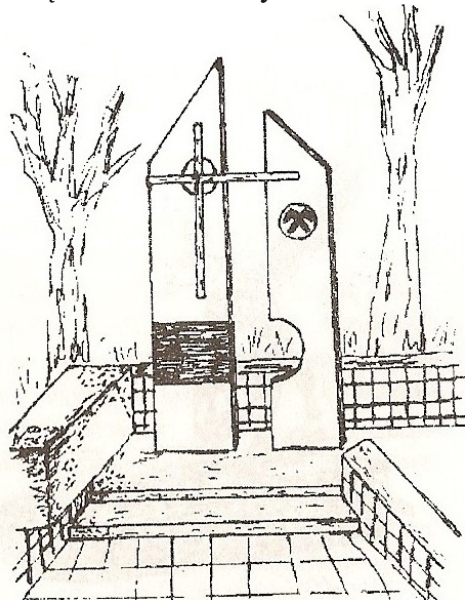
Dla budynku dyrekcji zaadaptowano typowy projekt obowiązujący w administracji kopalń państwowych w stylu modernizmu niemieckiego. Budowę rozpoczęto 1.06 1912 roku, a oddanie do użytku nastąpiło w III kwartale 1913 r. budynek jest trzy kondygnacyjny o wymiarach 37,7 x 15,2 m; powierzchnia zabudowy 572.3 m², kubatura 8585 m³. Podczas przebudowy zamku dyrektor kopalni zajmował część pomieszczeń pierwszego piętra budynku dyrekcji na cele mieszkaniowe.

Na zdjęciu budynek Dyrekcji Kopalni od strony parku.

3. POMNIK TRAGICZNIE ZMARŁYCH GÓRNIKÓW

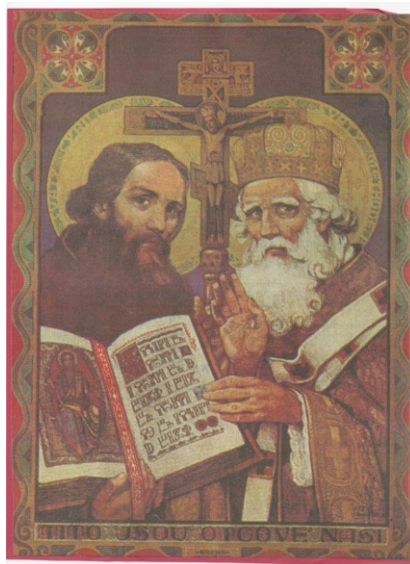
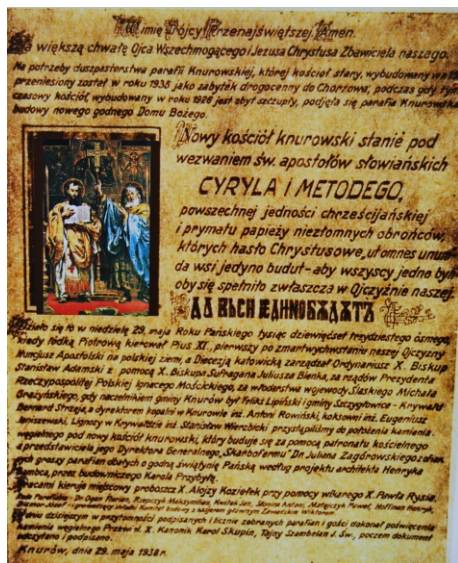
Na pamiątkę przydzielenia Knuruwa do Polski dnia 29 czerwca 1922 roku szybom kopalnianym nadano imiona Piotr Paweł. W 1991 roku powrócono do obchodów przedwojennego Święta Patronów Piotra i Pawła. Szybowi III nadano imię Jan. W kolejnym roku w czasie święta Patronów Kopalni Piotra i Pawła został uroczystie poświęcony POMNIK TRAGICZNIE ZMARŁYCH GÓRNIKÓW. W tym celu zaadaptowano pomnik dedykowany Armii Czerwonej wybudowany tu w 1982 roku (za pomnik Powstańców) zastępując sierp i młot – symbolami górników pyrlikiem i żelazkiem, a na miejscu gwiazdy umieszczone zostało czako górnicze ze złamanym pióropuszem. W środku umieszczono listę tragicznie zmarłych górników oraz kamienie „uświęcone krwią” tragicznie zmarłych górników z ostatniego zbiorowego wypadku w „Kopalni Knurów”. Z okazji święta patronów i dnia górnika, przedstawiciele dyrekcji, związków zawodowych oraz rodziny tragicznie zmarłych górników

Symboliczne jest że pomnik oraz kościół Cyryla i Metodego stoi w miejscu projektowanych pierwotnie szybów kopalni. Ze względu na bliskość szosy i mało miejsca do torów kolejowych, szyby zostały wydrążone z drugiej strony linii kolejowej.

4. KOŚCIÓŁ ŚW. CYRYLA I METODEGO

W 1935 roku do Chorzowa przeniesiony został drewniany kościół jako drogocenny zabytek. Natomiast w 1937 roku Patron czyli Skarboferm zatwierdził umowę na pokrycie 2/3 kosztów budowy nowego kościoła. 28 maja 1937 roku poświęcono kamień węgielny i wmurowano akt erekcyjny kościoła pod wezwaniem Apostołów Słowian - Cyryla i Metodego.

W akcie erekcyjnym umieszczony jest obraz Jana Matejki z Bazyliki w Velehradzie, a w zakrystii znajduje się słynna ikona Cyryla i Metodego. Przywieźli ją z Czech księża Jan i Alojzy Kozielek, którzy byli uczestnikami kongresów Velehradzkich i przenieśli kult właśnie tych świętych do Knuruwa. Z tego względu mówią o Knurowie, że to „Górnośląski Velehrad”.

Papież Jan Paweł II był również wielkim orędownikiem Świętych Cyryla i Metodego których podniósł do rangi Patronów Europy i poświęcił im Encyklikę *Slavorum Apostoli* wydaną w siódmym roku swego Pontyfikatu.

13 lipca 1947 Ksiądz biskup Juliusz Bieniek dokonał uroczystego poświęcenia kościoła. W Knurówie w latach 60-tych XX wieku powstaje zespół wybitnych rzeźb zdobiących kościół Św. Cyryla i Metodego, a wykonanych przez uznanego i cenionego rzeźbiarza Henryka Burzca z Zakopanego. Rzeźby nawiązują do panującego wówczas nurtu w sztuce, a jednocześnie podkreślają milenijny okres. Są kompozycją prostych, zrozumiałych i znanych wszystkim symboli. Każdy najdrobniejszy szczegół ma wielkie znaczenie.

Wiodącym tematem wystroju kościoła jest milenium. Ołtarz główny, ołtarze boczne, fryz łączący są swoistą historią tej ziemi, tej parafii. Fryz przedstawia skrót historii śląska, i ukazuje, że już na długo przed oficjalnym chrztem Polski tej ziemi były Chrystianizowane, palono bożki, walczone z wrogami, ale również pracowano, bawiono się, by w 1966 roku uroczystie obchodzić „Milenium”.

Ołtarz główny przedstawia Św. Cyryla i Metodego nauczających lud pogański w Świętym Gaju. Jest tam więc matka z dzieckiem, wojownik wsparty na mieczu, gospodarz, z tyłu jest kapłan pogańskich bogów w geście rozpaczki lub nawrócenia. Usytuowanie świętych z przodu sprawia wrażenie że nauczają nie tylko naszych przodków ale i wszystkich wiernych zgromadzonych w świątyni. Ołtarz poświęcony Matce Boskiej ma dużo elementów symboliki. Siedzi na tronie światowida tuląc jedną dłoń do serca a drugą wyciągając do wiernych, obok tronu wyrastają kielki ziarna wiary zasiane 1000 lat temu, które nie dały jeszcze owoców.

Wszystko to odbywa się przy pogodnej gwieździstej nocy dającej nadzieję na piękny słoneczny dzień. Nad tronem wypisany jest pierwszy polski hymn – Bogurodzica, który zagrzewał naszych przodków do boju, co ukazane jest na fryzie powyżej. Kolejne ołtarze to św. Wawrzyniec który przedstawiony jest na kracie na której był przypalany. Św. Barbara od ponad 100 lat patronka Knurowskich górników, przedstawiona jest w zamkniętej wierzy z trzema oknami, które symbolizują Tróję Świętą. Ostatni ołtarz przedstawia Chrystusa triumfującego nad sklepieniem bazyliki, w otoczeniu żywiołów które są mu posłuszne. Gwiazdy symbolizują wszechświat nad którym roztoczył panowanie.

Burzec oprócz postaci Świętych pokazuje również żywych obcowanie. W Knurowskim kościele jest 6 rzeźb przedstawiających postacie świętych, 4 rzeźby przedstawiające anioły oraz 15 rzeźb przedstawiających wiernych, którzy przyszli do kościoła ze swymi problemami, tak jak zwykli parafianie.

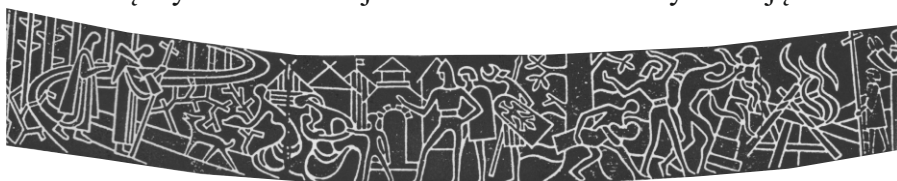
Dla podkreślenia, że Knurów to miasto na węglu wyrosłe rotunda kościoła wsparta jest na 12 czarnych filarach - filarach górniczego miasta.

Z rzeźbą spotkamy się dość często. Oglądamy ją gdy zdobi kościoły lub upamiętnia sławnych ludzi w pomnikach. Spotykamy ją przy wiejskich drogach w postaci świątków, widzimy w muzeach i na wystawach, czasami w formie rzeźb nagrobnych na cmentarzach. Mimo, że rzeźba tak często nam towarzyszy za mało o niej wiemy, mówimy. Bywa że obok wybitnych dzieł sztuki rzeźbiarskiej przechodzimy obojętnie, nie zdobywając się na własny osąd, komentarz, ocenę. Bo po prostu ich nie rozumiemy. „A prawdziwie się widzi tylko wtedy, kiedy się wie”. Rzeźby Burzcy są kompozycją prostych zrozumiałych i znanych symboli. Każdy najdrobniejszy nawet szczegół, ma wielkie znaczenie. Trzeba to tylko odkryć skojarzyć, zrozumieć. Spróbuj zrobić to i TY.

Parafianie którzy pomagali przy pracach nad wystrojem, jak również ci co obserwowali postęp prac, byli oczarowani powstającym dziełem. Dla młodzieży była to żywa lekcja religii, jak z księdzem omawiali teologiczną wymowę poszczególnych rzeźb. Poetyckie wpisy do księgi pamiątkowej były pełne życzliwości, wdzięczności i pochwały. Tak opisywany był fryz umieszczony nad ołtarzem;

„Gdy patrzymy na freski – dawne bożki - obyczaje
Wtedy przed oczyma naszymi staje
Trudne życie pierwszych ludów, prace – polowania
I z trudnościami ciężkie ich zmagania

Gdy już otrzymali światło świętej wiary
Zdobywają się wtedy na wielkie ofiary
Bożki pogańskie w płomienie rzucają
Bo odtąd symbol chrześcijaństwa – K R Z Y Ż - wyznawają...”

Stefania Grzegorzycza napisała w 1972 roku wiersz pt. „Madonna”

Szczęśliwa
wśród Światowidów,
Kamienny tron,
oczy,
serce.
Słuchasz ?
Nie wierzę.
Masz swoich zmartwień dość!
Tylko ta dłoń.
Gest przestrogi
czy nawrócenia.
A druga
tuląca się do Twych
kamiennych piersi -
Odwraca brak zrozumienia

Miserere...

Proboszcz Kozielek w czasie wojny w Istebnej spotkał Jana Wałacha u którego zamówił obraz „Koniec Świata”.

To monumentalne dzieło, którego sześciometrowy pierwotwór jest w Istebnej przedstawia z jednej strony św. Cyryla i Metodego, św. Floriana i Św. Barbarę jak również sylwetki ludzi związanych z tą ziemią – górnika i rolnika, sprawiedliwych, którzy radują się w niebie.

Po drugiej stronie obrazu przedstawieni są potępieni grzesznicy i przedstawia osoby symbolizujące 7 grzechów głównych (pycha, chciwość, nieczystość, zazdrość, nieumiarkowanie, gniew, lenistwo). Obraz ten to typowa „biblia ubogich”, która może być żywą lekcją religii. Po wojnie został zawieszony w przedsionku świątyni nad wejściem i wisi tam do dziś.

6. TYMCZASOWY KOŚCIÓŁ ŚW. WAWRZYŃCA

Po usamodzielnieniu się parafii knurowskiej w 1916 roku niedzielne nabożeństwa odbywały się w cechowni Kopalni Piotr i Paweł przed mozaiką świętej Barbary, która od 1908 roku jest z górnikami Knuruwa..

Stary, drewniany kościół mógł pomieścić najwyżej 200 osób, a parafian było ponad 7000. Gmina Katolicka otrzymała od Patrona, którym była kopalnia teren przy skrzyżowaniu drogi do kopalni. Tam w 1926 roku wybudowany został tymczasowy kościół pw. Św. Wawrzyńca (obok ratusza), a w 1929 roku wybudowana została plebania.

W byłym, tymczasowym kościele mieszczą się obecnie salki parafialne.

7. LECZNICA SPÓŁKI BRACKIEJ

W 1912 roku wybudowana w stylu modernizmu niemieckiego Lecznica Spółki Brackiej. Przeznaczona była szczególnie dla górników kopalń w Knurowie, Czerwionce i Gliwicach oraz ich rodzin. Cały kompleks szpitalny utrzymany w tym samym stylu i był jednym z piękniejszych zespołów budowli na Górnym Śląsku. W budynku głównym posiadał 200 łóżek, a w budynkach pomocniczych mieściła się willa lekarza naczelnego, dom pielęgniarzy i urzędników, kuchnia, pralnia, portiernia, kostnica.

Przeprowadzony od początku 2000 roku remont budynku wykonano w oparciu o oryginalną plany z 1911 roku, z zachowaniem wierności nawet najdrobniejszym widocznym na nim szczegółom. Nawet kolorystyka elewacji, podmurówki, dachówek czy okiennic jest taka jak sto lat temu i cieszy oko pięknem unikatowej architektury.

8. RATUSZ

Na terenie przekazanym przez Skarboferm wybudowano w 1929 dla Urzędu Gminy – Ratusz. Ozdobą budynku były trzy witraże, znajdujące się w Sali Posiedzeń Rady Gminy, a przedstawiające nowy herb gminy oraz postacie rolnika i górnika. W 2006 roku podczas przeprowadzanych prac remontowych Ratusza odkryto pod warstwą tynku herb Knuruwa z tego okresu. Zastąpił on poprzedni, który przedstawiał tylko sylwetkę połowy orła śląskiego i skrzyżowane narzędzia rolnicze. Nowy uwzględnił to, że Knurów od początku XX wieku jest miejscowością nie tylko rolników, ale i górników. Do herbu dodana została sylwetka zabudowań kopalni z szybami.

Po remoncie w Ratusz stał się reprezentacyjną siedzibą władz miasta. Jest reprezentacyjna sala posiedzeń Rady Miasta, Gabinety Prezydenta i Przewodniczącego Rady, a na parterze znajduje się Sala Ślubów.

9. KNUROWSKA CEGIELNIA

By wybudować kolonie robotnicze i urzędnicze potrzebna była cegła, w związku z tym na swoim obszarze kopalnia wybudowała cegielnię. Mieściła się ona na „przedłużeniu” dzisiejszej ulicy Szpitalnej, a glinianki rozciągały się aż do torów kolejowych. Dziś po cegielni został już tylko budynek administracyjny w którym znajduje się gazownia.

Glinianki zostały zasypane a obecnie na ich miejscu znajdują się parkingi dla pracowników kopalni.

10. „STARY KNURÓW”

W okresie międzywojennym dzisiejsza ulica Niepodległości przybrała inny wymiar, przy niej wybudowano szpital, tymczasowy kościół, ratusz, cegielnię i ciąg kamienic. Kamienice te zmieniły wygląd Knurów - z „miasta ogrodu” kolonii robotniczych i urzędniczych, a przybrały charakter miejski. Ulica ta była odtąd głównym reprezentacyjnym „deptakiem” Knurów. Była tam restauracja kawiarnia, lodziarnia, kino oraz sklepy. Stanowiła towarzyskie centrum miasta, tam, jak mówiono - „na Knurówie” - spotykano się na spacerach i randkach.

11. SZKOŁA PODSTAWOWA NR 2

1930 roku oddana do użytku została nowa szkoła, która otrzymała imię Karola Miarki. W nowoczesnej i okazałej szkole mieściło się 12 klas, 4 sale specjalistyczne – pracownie. Po zakończeniu II wojny światowej w szkole znajdował się obóz przejściowy dla internowanych i osób przeznaczonych do wywózki na tereny ZSRR. Przed głównym wejściem widnieje, odsłonięta 1992 roku, tablica poświęcona Tragedii Górnośląskiej 1945. Do 1966 budynek pełnił funkcję Szkoły Podstawowej i Liceum Ogólnokształcącego – pierwszej średniej szkoły w Knurowie.

W szkole jest Izba Regionalna przybliżająca uczniom historię Knuruwa, uczniowie na uroczystości szkolne przychodzą w strojach regionalnych, a coroczne „Biesiady Regionalne u Tereski” są przykładem jak w atrakcyjny sposób można przekazywać młodzieży zwyczaje i tradycje śląskie.

Spacer trzeci po Krywałdzie

Spacer w Krywałdzie rozpoczynamy przy Miejskiej Szkole Podstawowej nr 3 przed którą jest obelisk Feliksa Michalskiego. Idąc dalej ulicą mijamy miejsce gdzie zginął, a następnie pierwszą dwuizbową szkołę. Ulicą Stawową dochodzimy do byłej cechowni zakładów w Krywałdzie, zaadaptowanej po tragicznych wydarzeniach na kościół pw. Św. Antoniego i Św. Barbary. W nim znajdują nasze najstarsze zabytki.

Przy ulicy Zwycięstwa obok byłego stadionu znajduje się najstarsza budowla sakralna Kaplica Św. Barbary, przed której jest obelisk poświęcony poległym obrońcom Krywałdu we wrześniu 1939r. Idąc z powrotem ulicą Zwycięstwa mijamy Szyb Krywałd, który jest szybem wentylacyjno – materiałowym położonym w środku obszaru górniczego Kopalni „Knurów-Szczygłowice”. Na skrzyżowaniu z ulicą Rybnicką znajdują się budynki w których mieściły się w okresie międzywojennym posterunki graniczne.

1. KATOLICKA SZKOŁA LUDOWA

Pierwszy budynek szkolny w Krywałdzie (dotąd dzieci chodziły do szkoły w Knurowie) wybudowano w 1907 roku, posiadał wtedy dwie sale lekcyjne (dzisiaj znajduje się w niej sklep). W 1930 roku wybudowano nowy budynek Katolickiej Szkoły Ludowej, w której obecnie mieści się Miejska Szkoła Podstawowa nr 3 imienia Feliksa Michalskiego. Szkoła rozbudowywała się o nowe pomieszczenia (oddziały przedszkolne) oraz nowoczesne boisko.

Przed szkołą stoi obelisk patrona szkoły, wielkiego patrioty Feliksa Michalskiego, uczestnika trzech powstań. Został śmiertelnie postrzelony w pobliżu szkoły 1 września 1939 udając się na posterunek graniczny, gdzie pełnił funkcję kierownika placówki.

2. Świątynia w Krywałdzie

Rozwijających się fabryka materiałów wybuchowych dawała pracę mieszkańcom Krywałdu, ale rodzaj produkcji powodował tragiczne w skutkach wypadki. Największa i najtragiczniejsza w skutkach eksplozja nastąpiła 21 lipca 1921 roku. Od tamtej tragedii w byłej cechowni regularnie odprawiano nabożeństwa. W 1981 roku utworzona została samodzielna parafia pw. Św. Antoniego i Św. Barbary.

Do tej najmniejszej świątyni knurowskiej 6 czerwca 2009 roku wprowadzona została figura Pięknnej Madonny z Knuruwa, która w czerwcu 2010 została umieszczona w nowej kaplicy Matki Pięknnej Miłości.

W wigilię parafialnego odpustu w czerwcu 2010 w otoczeniu kościoła nastąpiło sadzenie drzewek poświęconych przez papieża Benedykta XVI ,a w wigilię Dnia Matki 2013 roku do świątyni zostaje wprowadzone relikwie bł. Jana Pawła II w relikwiarzu wykonanym z węgla, bo Karol Wojtyła drogę do świętości zaczynał jako górnik.

5. Piękna Madonna z Knurowa z 1420 r.

O Pięknej Madonnie z Knurowa mówią - Najstarsza Ślązaczka. Stanowiła wystrój kościółka Św. Wawrzyńca zbudowanego w 1599 roku po pożarze, na miejscu poprzedniego. Na rzeźbie odkryto liczne ślady nadpaleń, Piękna Madonna została więc cudownie uratowana z pożaru. Jak u Świętego Jacka Odrowąża.

Rzeźba ma wysokość 113 cm. Madonna stoi na księżycu, który symbolizuje moce piekielne. Pełna ekspresji brzydota twarzy szatana, którego depcze kontrastuje z urodą Madonny. Owoc granatu, trzymany przez dzieciątko, w ikonografii chrześcijańskiej, symbolizuje błogosławieństwo, łaski i dary Boże.

Z okazji 700-lecia Knurowa Towarzystwo Miłośników Knurowa wystąpiło z inicjatywą wykonania i sprowadzenia kopii tej rzeźby Pięknej Madonny.

W dniu jej uroczystego przeniesienia do najstarszej knurowskiej świątyni, Madonnie towarzyszyli inicjatorzy jej sprowadzenia.

A b p . D a m i a n Zimoń, który dokonał jej poświęcenia w nowym miejscu, nazwał ją Matką Pięknej Miłości. Teraz u Matki Pięknej Miłości odprawiane są uroczyste Nabożeństwa, a swe życie zawierzają nowożeńcy, dzieci komunijne, górnicy oraz Górnośląscy Emigranci, którzy u swej Orędowniczki znaleźli Matczyny Dom.

Relikwiarz wykonany w kształcie serca z węgla dla Orędownika ciężkiej pracy

Przed pierwszym w Polsce – i prawdopodobnie na świecie – relikwiarzem i ukrytą w sercu z węgla kapsułkę z kroplą krwi świętego Jana Pawła II modlą się górnośląscy wierni.

Relikwiarz z węgla stanął w Krywałdzie, w środku złoż dwóch zakładów górniczych – Knurów i Szczygłowice (połączonych przed kilku laty w jedną Kopalnię Knurów - Szczygłowice)

Knurowscy górnicy mówią, że święty był za młodu jednym z nich, młody Karol Wojtyła, w czasie II wojny. skuwał wapienie w kopalni kamienia zakładów Solvay, gdzie także zaznał górniczego trudu.

Relikwiarz uroczystie wprowadzono do kościoła Św. Antoniego i Św. Barbary w Krywałdzie i umieszczono w Kaplicy Matki Pięknego Miłości w wigilię Dnia Matki 25 maja 2013 roku. Od tego dnia osoby przychodzące Zawierać swe życie Matce Pięknego Miłości, proszą również Świętego Jana Pawła II, by został ich górniczym orędownikiem.

Piękna Madonna z Knurowa - Matka Pięknego Miłości umieszczona została w specjalnej kaplicy, do której wprowadzone zostały relikwie Św. Jana Pawła II.

Madonna jako najstarsza Ślązaczka została nie tylko Orędowniczką Emigrantów. Jest także Pocieszycielką Wywiezionych Ślązaków do ZSRR. Jej wizerunki rozsławiają Knurów, poza granicami naszego kraju, ponieważ przekazane zostały do Niemiec do Muzeum Ziemi Górnośląskiej w Ratingen i na Ukrainę do polskiej Parafii pw. Narodzenia NMP w Dolinie (Archidiecezja Lwowska kościoła łacińskiego na Ukrainie).

W Muzeum Śląskim Piękna Madonna z Knuruwa, jak przed wojną otwiera wystawę sztuki sakralnej.

Arcybiskup Wiktor Skworc podczas otwarcia stałej wystawy sztuki sakralnej, wraz z księdzem proboszczem parafii Św. Cyryla i Metodego Mirosławem Pelc i parafianami.

4. Monstrancja z 1759 r.

Monstrancja jako obiekt zabytkowy przekazana została do nowo tworzonego Muzeum Śląskiego. Ksiądz Kozielek pragnął, by przynajmniej ten zabytek pozostał w Knurowie. Odzyskał ją stosując nie lada fortel. Uzyskał zgodę biskupa na umieszczenie Przenajświętszego Sakramentu w kaplicy w Krywałdzie, W związku z tym wystąpił o zwrot monstrancji dla filii parafii w Krywałdzie, gdzie jak uzasadnił, monstrancja nie będzie tylko obiektem zabytkowym, ale przede wszystkim sakralnym.

Monstrancja ma wysokość 75 cm jest wykonana ze srebra, częściowo pozłacana. W formie owalnej z ostensorium w kształcie serca z dwoma szeregami promieni przez które przewijają się splety roślinne połączone z figurką św. Wawrzyńca. Całość zwieńczona jest krzyżem i przysłonięta z góry namiotowym baldachimem, pod którym postać Boga Ojca.

Jakże historia krywałdzkiej świątyni jest podobna do tradycji św. Jacka, za monstrancją przybyła do Krywałdu i Matka Boża.

O Pięknjej Madonnie z Knuruwa powstało wiele wierszy, modlitw i pieśni, które świadczą o rosnącym kulcie i zawierzeniu Maryi. Poniżej wiersze Andrzeja Pacha w języku śląskim.

Świnynty Antoniczek

*Świnynty Antoniczek - to patron od rzeczy zagubionych
My do Świnyntego Antoniczka i naszymy Gryfnym Madonny ze Knuruwa
bydymy chcieli porzykać w intencji;
zagubionych spraw i wielkich rzeczy,
co się nom potraciły w życia szarości,
za przichuchrano wiara, miłość złomano,
za zwynglone zdrowie i nadziejo zaszmatlano.*

*Zaproszomy wszystkich do uroczego krywołdzkiego kościółka,
może tukej te pogubione dobra niematerialne znojdom.*

Mateczyny Dom

*U Piyknyj Madonny ze Knuruwa – Krywołda
Dziedek komunijnych przewinyła się już cołko hołda,
Ale tyż coraz wiyncyj nowożeńców,
nie przyjyżdżo tu ino szpanować,
Ino prosić Mateczka,
żeby pomogła im sakramentu dochować.*

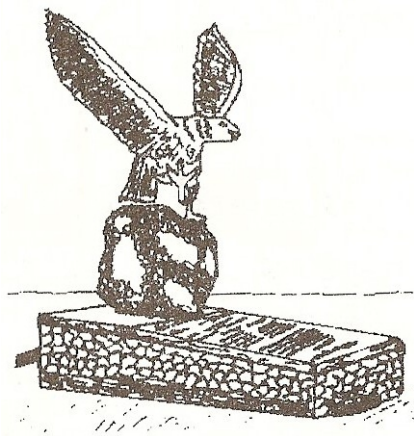
*Dzisiaj proszyny Cie – Mateczko Piyknyj Miłości
Łotworz tukiej Górnośląskim Emigrantom - „Mateczyny Dom”
Bo chcą do Ciebie pielgrzymować ze wszystkich świata stron.*

3. Kaplica Św. Barbary

Kaplica Św. Barbary poświęcona została w przeddzień Barbórki w 1897 roku i jest obecnie najstarszą budowlą sakralną na terenie Knuruwa. Kaplicę ufundowała ówczesna właścicielka prochowni Paulina Guttner.

Wykonana z cegły kapliczka po ponad 100 latach wymagała pilnej renowacji, władze Knuruwa dokonały tego przedsięwzięcia na własny koszt. Na kaplicy zawieszony został dzwon ufundowany przez Prezydenta Miasta wzywający jak przed laty na modlitwę Anioł Pański.

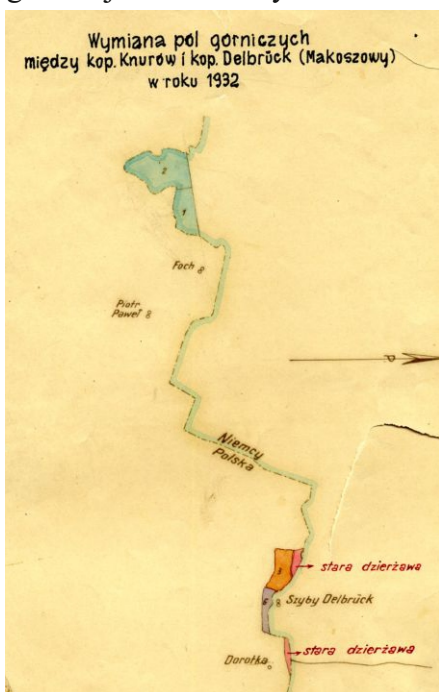

Obok kaplicy umieszczony został obelisk poświęcony 4 żołnierzom i 4 pracownikom zakładów, poległym obrońcom Krywałdu we wrześniu 1939 roku. Pierwotnie nad obeliskiem umieszczony był orzeł podrywający się do lotu.

6. Szyb Krywałd

Szyb Krywałd jest szybem wentylacyjno - materiałowym Kopalni Knurów –Szczygłowiec położonym w środku pola wydobywczego kopalni.

W okresie międzywojennym razem z Szybem Foch położony był blisko granicy polsko – niemieckiej. Ponieważ kopalnia Foch znalazła się w krytycznej sytuacji z powodu wyczerpania zapasów węgla przeprowadzono w 1932 roku wymianę terenów węglowych. Kopalnia Makoszowy otrzymała prawo eksploatacji węgla na terenie polskim, a kopalnia Foch na terenie niemieckim (dzisiejsza Kuźnia Nieborowicka). Eksploatacji trzech pokładów 504, 507 i 510 zapewniło kopalni byt na 25 lat. Tak dla górników ponad 80 lat temu granice już nie istniały.

7. Granica z 1922 roku

W 1922 roku nastąpił podział Górnego Śląska, w wyniku którego Knurów stał się miejscowością graniczną. Granica przebiegała przez środek dzisiejszego Osiedla Wojska Polskiego, dzieląc obecne miasto i powiat gliwicki na dwie części. W dalszej części oddzielała Krywałd od Kuźni Nieborowickiej. Do dzisiaj stoją w Krywałdzie na skrzyżowaniu budynki po urzędach granicznych.

Kamień graniczny, dzielący w 1922 roku Górny Śląsk na polski oraz niemiecki został wykopany i przewieziony do knurowskiego "muzeum" - Izby Tradycji KWK "Knurów Uroczystości, która miała miejsce w Knurowie 2 czerwca. w przeddzień referendum europejskiego, w którym Polacy mieli szansę wypowiedzieć się, co myślą i czy chcą być w Zjednoczonej Europie.

"Jedność Europy, jaką zamierzali stworzyć św. Cyryl i Metody, jest jednością Europy naszych pragnień, dostrzegającą różnorodność kultur i narodów oraz uznającą godność ludzką przy zachowaniu odrębności., przyświecało wymowne hasło - "Aby wszyscy jedno byli - nigdy więcej żadnych granic i podziałów", „Kamienie graniczne do muzeum” to przewodnia myśl tego happeningu i wydawnictw Poczty Harcerskiej 149.

Ponieważ granica dzieliła obecne miasto i powiat gliwicki na dwie części symbolicznego wykopania kamienia granicznego dokonali Starosta Gliwicki i Prezydent Knuruwa.

„Kamienie graniczne do muzeum”, dlatego ten kamień jest obecnie cennym eksponatem Izby Tradycji w Knurowie.

Bogusław Szygula - Członek Głównej Komisji Muzealnictwa i Tradycji Górniczej ZG SITG i Bractwa Gwarków Związku Górnośląskiego. Od 1998 roku jest Kustoszem SITG Tradycji KWK „Knurów”, o której mówią „Knurowskie Muzeum”.

IZBA odwiedzana jest szczególnie przez młodzież od przedszkolaków do studentów, w której zapoznaje się z ciekawą historią oraz tradycją górnictwa i Górnego Śląska. Odwiedzana jest przez liczne wycieczki krajowe i oficjalne delegacje zagraniczne.

Na podstawie zgromadzonych dokumentów powstało dziesiątki prac dyplomowych. Autor dziesiątek artykułów prasowych i wydawnictw. W Telewizji Silesia prowadził cykliczny program „GWAREK”, w którym przedstawiał historię, dzień dzisiejszy i przyszłość górnictwa. Filatelista i Naczelnik Poczty Harcerskiej – 149 Knurów. Zaprojektował i wydał dziesiątki datowników i kartek pocztowych, oraz stempli, nalepek o tematyce harcerskiej, górniczej i górnośląskiej tradycji.

Opublikował następujące wydawnictwa:

- 75 lat OSP w Knurowie 1984,
- 75 lat OSP Szczygłowice w Knurowie 1986,
- Rzeźby Henryka Burzca widziane przez okulary Kazimierza Drewniok,
- Kościółki drewniane Dekanatu Knurowskiego 1999,
- 470 lat kościoła św. Katarzyny - 70 lat kościoła MB Szkaplerznej w Gierałtowicach, 2004,
- Piękna Madonna z Knurowa-Matka Pięknej Miłości - od zapatrzenia i fascynacji do kultu i zawierzenia,
- Polski Górnik został świętym Gwarek Karol Wojtyła (współ autor) 2014, Książkę przetłumaczono dla potrzeb ŚDM w 2016 roku na język angielski i hiszpański,
- W przygotowaniu „Knurów – Górnośląski Velehrad, 70 lat poświęcenia Kościoła Świętych Cyryla i Metodego”.

Publikacja ukazała się z inicjatywy SITG Izby Tradycji Knurów, przy pomocy finansowej Urzędu Miasta Knurów.